

SASCHA BORNKAMP, JUICY IJSSELMUIDEN

X

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #607
© 2020, Sascha Bornkamp, Juicy IJsselmuiden
Eerste druk 2021

isbn 978-94-6076-607-7
nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the writer and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit
Mara Aronson
Connie Nijman
Ditte Pelgrom
Redacteur
Vera Hoogstad

Typografie en basis lay-out
Connie Nijman
Printwerk
Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl
Postadres
De Nieuwe Toneelbibliotheek
Willem Beukelsstraat 42
1097 ct Amsterdam

X is online te bestellen op:
www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

Voor deze tekst is de aanwezigheid van een deur of uitgang gewenst. Op scène liggen vijf rubberen grastegels en een zwart doek waaronder ongedefinieerde spullen staan opgeslagen.

De tekst is geschreven vanuit een 'wij'. Het woord 'ik' is uitgesloten. De tekst is een poging om de contouren van de 'wij' te schetsen. De spelers trachten te bepalen wie zich tot de 'wij' kan rekenen en wie niet. In de tekst verandert het woord 'wij' bijgevolg voortdurend van inhoud:

wij is ik en jij

wij is ik

wij is alle aanwezigen

wij is de aanwezigen en iedereen die er niet is.

In de tekst wordt niet aangeduid wanneer en op welke manier de inhoud van 'wij' verandert, het staat de lezer vrij om dit naar eigen inzicht in te vullen.

deel i

*de acteurs zijn op de scène aanwezig
wanneer het publiek binnenkomt
ze voeren korte bewegingssequenties uit
in een vast patroon*

welkom

j we gaan naar huis
naar ons thuisland
we zijn geselecteerd
om een voorstelling te spelen
op een festival
we zijn verbaasd dat we zijn geselecteerd
per ongeluk
vulden we het aanmeldingsformulier
maar voor de helft in
en we stuurden het te laat op
het is een locatiefestival
we hebben een stille voorstelling
we vragen om een stille locatie
wij spelen in een loods naast een restaurant
het is een multifunctionele ruimte
waar vergaderingen en feestjes worden gehouden
met een bar
en een groot jassenrek
en een paar zetels in de hoek
en één groot raam dat uitkijkt over het terras en een kanaal
we worden rondgeleid door een van de barista's
hij zegt dat we de spullen die in de weg liggen gewoon opzij kunnen
schuiven
in de hoek ligt een groot zwart kleed

waarmee we die spullen kunnen afdekken
we zien nergens een podium
de loods is niet helemaal geluidsdicht
maar wel redelijk
de omgeving is gelukkig redelijk stil
de barista drukt ons op het hart
dat we hem alles mogen vragen
we voelen een band met hem
we voelen ons heel welkom
die avond slapen we in een soort hostel
aan de achterkant van een theaterhuis
in het centrum van de stad
we zijn uitgenodigd om te komen logeren
gratis
super vriendelijk
als we aankomen blijkt dat ze een eenpersoonsbed hebben voorzien
we slapen niet in een eenpersoonsbed
we bellen onze ex
die heeft genoeg plek vrij in bed
de volgende dag spreken we af in het restaurant naast onze loods
we bestellen een koffie van onze drankbonnetjes
daarna bellen we naar huis
om te zeggen dat we het zo leuk vinden dat ze komen kijken
we ontmoeten een afgevaardigde van het festival
die bij ons de tickets doet
we vinden haar heel begaan
voor een vrijwilligster
ze is echt iemand die haar hart op de juiste plek heeft zitten
het klopt voor de kunst
dat voelen we aan alles
ze heeft reuma en is arbeidsongeschikt verklaard
maar wil zich toch nog inzetten voor de maatschappij
daarom heeft ze zich aangemeld als vrijwilligster bij dit festival
wij kunnen ons daar helemaal in vinden
daarom hebben we deze voorstelling gemaakt
omdat we ons voor de maatschappij willen inzetten

we voelen echt een klik
ondertussen arriveert er een andere groep kunstenaars
die na ons in de loods speelt
we vangen op dat sommigen beroemd zijn
in ons thuisland
en dat ze een rapvoorstelling hebben gemaakt
over rap
we kijken uit naar een praatje met onze collega's
we kunnen het heel goed vinden met hun productiemedewerker
we vertellen over het talige onderzoek
van onze voorstelling
en dat we een best wel intense vormelijke zoektocht hebben gehad
we hebben echt het gevoel
dat de productie-medewerker ons begrijpt
we raken verwickeld in een ingewikkeld gesprek
over het belang van de kunsten
we verliezen de tijd helemaal uit het oog
ineens moeten we over een half uur al spelen
we haasten ons naar het personeelsbuffet
achter de loods staan grote bakken eten op gasbranders
we mogen zelf een flesje frisdrank kiezen
we smullen van het eten
we weten niet precies wat het is
het is zo lekker dat we langs de keuken lopen
om de koks te bedanken voor het maal
we moeten nog naar de wc
we hebben plasangst
als we weten dat het voor de komende periode niet mogelijk zal zijn om
te gaan
worden we bang dat we juist dan nodig zullen moeten
daarom gaan we voor-plassen
we gaan naar de toiletten
we kiezen het hokje dat knalrood is vanbinnen
en waaruit junglegeluiden komen
hier kunnen we rustig plassen
als we onze loods terug in willen

komen we erachter dat we de code van de deur zijn vergeten
we kunnen de zaal niet in
en we hebben nog maar vijf minuten
voor we op moeten
net als we in paniek beginnen te raken
staat de vrijwilligster achter ons
we zijn diep onder de indruk van haar toewijding
als we haar hiermee complimenteren
vertelt ze dat dit al de vierde voorstelling is
waar zij bij vrijwilligert
de vrijwilligster toetst de code in
we rukken de deur open
snellen naar binnen
en gaan klaarstaan
in onze posities
we zien de vrijwilligster op haar horloge kijken
en knikken
de vrijwilligster maakt aanstalten om het publiek te verzamelen
wij houden haar tegen
we vinden het zonde dat al die mensen in het restaurant niet weten dat
vlak naast hen
in de loods
een voorstelling gaat beginnen
we stellen voor aan de vrijwilligster om langs de tafeltjes te gaan
en onze voorstelling aan te prijzen
we merken dat ze zich ongemakkelijk voelt bij ons voorstel
we sporen haar aan om haar grenzen te verleggen
ze vraagt om flyers
we hebben geen flyers
de vrijwilligster vertrekt
zonder flyers
naar het restaurant
terwijl zij naar het restaurant vertrekt
richten wij ons naar binnen
we hebben een vast concentratieritueel
waarbij ademhaling en voetplaatsing een centrale rol innemen

we ademen vier seconden in, acht seconden uit
vier seconden in
acht seconden uit
we worden verstoord door de vrijwilligster
die terug binnenkomt
en 'even iets wil kortsluiten'
wij kunnen het al raden
te veel publiek
we hebben dit vaker meegemaakt
we hebben voor de zekerheid
een paar extra stoelen klaargezet
onder het zwarte doek
we tonen haar de stoelen
we vinden dat ze nogal ontransparant reageert
in plaats van te helpen met de stoelen
staat ze bij de deur
we veronderstellen dat ze het publiek wil binnenroepen
dat doet ze niet
ze staat daar bij die deur
we denken
zou ze zich bij de andere voorstellingen ook zo hebben gedragen?
moeten we dit melden bij het festival?
we geven een blik van verstandhouding
we laten ons niet door een vrijwilligster uit het veld slaan
we pakken dit professioneel aan
we benen naar de deur
in ons hoofd spelen we af wat we zullen zeggen
tegen ons publiek
welkom iedereen
sorry voor de vrijwilligster
fijn dat jullie er zijn
we hopen dat jullie lekker zitten
veel plezier met de voorstelling
terwijl de vrijwilligster met gebogen hoofd opzij stapt
duwen wij de zware deur van de loods
met een zwier open

om ons publiek te begroeten
s er staat niemand
de vrijwilligster schraapt haar keel
ze stelt voor dat we de voorstelling ook gewoon voor haar kunnen
spelen
dat ze even wil kortsluiten of wij daarvoor openstaan
ze heeft er tenslotte recht op
om de voorstellingen waar ze bij vrijwilligert te zien
we horen ons hart bonzen in onze oren
nie-mand
nie-mand
nie-mand
we verzekeren de vrijwilligster ervan dat dit niet zo'n grote ramp is
dat we bijna niemand kennen in ons thuisland
dat we de voorstelling al zeventien keer gespeeld hebben
en dat we elke keer publiek hebben gehad
we blijven naar de lege gang kijken
als we ergens anders naar kijken
wordt er iets van ons afgepakt
dat we niet meer terug kunnen krijgen
we dachten echt dat onze ouders zouden komen
we zijn bang dat de beroemde rapmeisjes binnenkomen
en ons zo zien staan
we vinden de loods ontzettend harteloos
we voelen de ongeduldige ogen van de vrijwilligster priemen in onze
nek
we voelen dat ze net zo lang zal wachten tot wij beginnen
we maken geen aanstalten
we herinneren ons die keer
dat een doorgewinterde kunstenaar ons de gouden regel heeft
ingeprint:
speel nooit voor een publiek dat met minder is dan jullie zelf
reken maar uit
we weten dat de vrijwilligster kan rekenen
maar we weten niet of zij deze regel kent
we vermoeden van niet

want ze staat nogal op haar strepen
j ze maakt haar streep zo breed
dat wij die van ons niet meer kunnen zien
s we vluchten
we laten haar achter in de loods
we slaan de deur achter ons dicht
we gaan op het terras zitten van het restaurant
we bestellen twee rode wijn
van onze drankbonnetjes
we hebben dit nooit hardop uitgesproken
maar op dat moment zijn we opgelucht
j we voelen ons ontkoppeld
s we zijn vooral opgelucht dat we ons niet meer hoeven te schamen
j we schamen ons tot in onze tenen
tegenover het festival
de rapmeisjes
de productiemedewerker
de vrijwilligster
de barista
de mensen in het restaurant
we worden omringd door mensen die niet voor ons hebben gekozen
zij kiezen voor andere mensen
voor elkaar
wij zijn blijkbaar geen onderdeel van die elkaar
s we bestellen nog een rode wijn
we bellen onze ouders
j we zeggen niets over de voorstelling
s we bestellen nog een rode wijn
van ons eigen geld
de drankbonnetjes zijn inmiddels op
we worden licht in ons hoofd
j wij hebben geen erkenning nodig om te bestaan
s het is logisch dat er niemand is komen opdagen
wij zijn niet voor niets
voor een lege gang komen te staan
wij moeten door de gang heen

naar buiten
wij moeten hier zitten
omringd door mensen
we delen dit terras
dit moment
we delen de hemel
we delen een ober
de ober deelt ons
we zitten op het terras met onze capuchons op
dat kan niemand ontkennen
we voelen het drukken van de lucht
het trekken van de zwaartekracht
de trillingen in onze oren
we raken het hout van onze terrastafel aan
en onze vingers worden er een beetje groen van
we kijken naar spelende kinderen op de wip
wij zijn ook spelende kinderen geweest op een wip
we zijn die kinderen
we kijken naar het koppel naast ons
en naar hun knieën die elkaar expres en verlegen aanraken
wij hebben mensen expres en verlegen aangeraakt
wij zijn de barista
die een vol dienblad met glazen laat vallen
en vervolgens knalrood wordt
wij zijn de twee mannen in wielerpakken
met een koud glas bier voor hun neus
we voelen ons weids
zoals een open vlakte
waar de dieren zich verzamelen
om collectief te buigen voor de pasgeboren leeuwenwelp
die ooit koning zal zijn
en er is muziek op de achtergrond
alle neuzen staan in dezelfde richting
en de zon breekt net door
we zijn die open vlakte
wij zijn komen opdagen

de laatkomer

j wat doen we met laatkomers?

s hebben we laatkomers?

j wat doen we ermee?

s wie zijn het?

j weten we niet

s waarom zijn ze laat?

j weten we niet

s hoe laat is het?

j te laat

wat doen we ermee?

s wat doen we ermee?

j binnenlaten

s buiten laten

te laat is te laat

de mensen moeten de consequenties dragen van hun daden

j moeten wij ook gevolgen dragen

van het feit dat de laatkomer laat is?

s ligt eraan

hoort de laatkomer bij ons?

j ja

de laatkomer hoort tussen ons te zitten

s hij is er niet

j dus missen we hem

zolang de stoel van de laatkomer leeg is

missen wij hem

s we kennen de laatkomer niet

hoe kunnen we hem dan missen?

j is de deur open?

we zullen even voelen

s niet voelen

we laten de deur met rust

j stel dat de laatkomer nu aan de deur staat te luisteren en aanhoort

hoe wij aan het bekonkelen zijn over zijn lot

wie zijn wij
om het lot van de laatkomer te bepalen?
we willen weten hoe de laatkomer het stelt
s we kunnen niet denken aan iets wat we niet kennen
j we denken aan onszelf
met de schoenen van de laatkomer aan
s wij zijn toch geen laatkomers?
j we zijn ook wel eens laat
s als wij laat zijn
beginnen we gewoon laat
j laten we laat beginnen
we beginnen laat
s als we de deur openzetten voor de laatkomer
kunnen we niet meer terug
dan loopt hij binnen
gaat zitten
en hoort bij ons
zonder dat we weten wie het is
zonder dat we weten welke invloed de laatkomer zal uitoefenen op ons
j we moeten hem het voordeel van de twijfel geven
s hij heeft niet meegemaakt wat wij meegemaakt hebben
hij weet niet van de lege gang
en de rode wijn
en de vrijwilligster
en dat we ons niet uit het veld lieten slaan
en het gedeelde moment
j als wij de laatkomer waren
zouden wij ook van niets weten
s we delen niets met hem
j de laatkomer heeft recht op zijn stoel
s we hebben hier geen goed gevoel over
j we delen het gevoel dat we iets gemist hebben
de laatkomer het begin
en wij de laatkomer
dat moet genoeg zijn
laten we hem binnenroepen

zijn we er klaar voor?
daar gaan we

j doet de deur open en gaat kijken

er is niemand

s wat?

j nul mensen

nul

er is niemand gekomen

de laatkomer is niet op komen dagen

s staat hij om de hoek?

zit hij op het toilet?

j nee

s is de laatkomer de weg kwijtgeraakt in de foyer?

bij de kassa?

misschien is hij gevallen onderweg

hoe moeten we nu verder?

we moeten hem zoeken

j hoe?

alles wat we weten van de laatkomer

is dat hij te laat is

en nu is hij zelfs dat niet

s we weten niet wie het is

wie is het?

j de laatkomer heeft waarschijnlijk een heel redelijke reden voor afwezigheid

s hij heeft niet eens iets laten weten

j het is niet gelukt om hier te komen

maar hij heeft het wel gewild

de laatkomer heeft de intentie gehad om bij ons te zijn

s intentie?

hoe ziet iemand die intentie heeft eruit?

j intentie zit vanbinnen

binnenin de schil

zit de wil

s we kunnen toch niet elke schil open pellen
om te zien of er intentie onder zit?

j zeker niet zonder toestemming

s oké

we hebben een laatkomer

we wachten op de laatkomer

de laatkomer mag binnen

de laatkomer is welkom

in het laatkomerschap van de laatkomer

zit een inherente intentie om bij ons te horen
waarom?

j de laatkomer kocht een kaartje

s we herkennen de laatkomer alleen aan het feit dat hij te laat is
op het moment dat de laatkomer niet komt opdagen
en dus niet te laat is

weten we niks meer van die persoon

behalve dat hij de intentie had om te komen

die intentie is het enige waaraan we hem kunnen herkennen
is dan de consequentie

dat iedereen die hier niet is

maar eventueel wel zou willen zijn

laatkomer is

en dus welkom is bij ons?

j ja

s dus iedereen die wil is welkom?

j ja

s waar blijven ze dan?

de schil

s de mensen weten het niet
j onze deur staat open
s de mensen snappen niet
als ze onze deur zien
dat ze binnen mogen komen
de deur oogt niet verwelkomend
j we gaan de deur poetsen
s de deur openzetten is niet genoeg
j we moeten een mat weven
s een mat
waarop staat
welkom
waarop staat
iedereen welkom
j en we leggen een pad
dat naar de deur leidt
zodat de mensen precies zien hoe ze moeten wandelen
s het zal een aantrekkelijk pad zijn
waar mensen graag hun voet op zetten
het pad kronkelt
maar niet teveel
zodat de mensen niet verdwalen op weg naar de deur
we leggen witte steentjes op het pad
kleine witte kiezelsteentjes
zodat als de mensen over het pad stappen
ze het grind horen knarsen onder de voeten
en zich welkom voelen
we nemen een glanzende brievenbus
en een deurbel die precies in het oor valt
we zetten een bankje naast de deur
we verven het bankje wit
zodat het klikt met de knarsende kiezelsteentjes van het pad
aan beide kanten van het pad planten we gras

verse groene geurende grasmatten
die precies op zeven centimeter gekortwiekt zijn
aan het begin van het pad zetten we twee fakkels
twee fakkels
die de hele nacht branden
zodat de mensen ons kunnen zien in het donker
j we zetten een boom midden op de grasmatten
een appelboom
onder de paraplu van de appelboom
kunnen de mensen uitpuffen in de schaduw
s en de appels in de appelboom hangen precies zo dat we ze
kunnen plukken
we spannen een grote rode hangmat
die nooit in volle zon staat
zodat de mensen erin kunnen dutten
als ze slecht hebben geslapen
onder een parasol staat een koelbox
waarin altijd limonade koud staat
naast de koelbox ligt een hondje
dat 's nachts onze tuin bewaakt
het hondje is precies agressief genoeg
zodat de mensen zich veilig voelen
we hebben ook een moestuin voor de mensen
met sla en tomaatjes en boerenkool
en een vogelverschrikker
zodat de groenten zich veilig voelen
we verwijderen alle trossen onkruid in onze tuin
onze tuin is schoon
rond de tuin zetten we een hek
met sierlijke punten omhoog
zodat de tuin zich veilig voelt
en we maken een deurtje in het hek
dat we op een kier zetten
we willen dat mensen zien dat ze welkom zijn
we verven het hek groen
zodat het klikt met het struikgewas en de appelboom

j hebben we ook een strookje tegels
voor de mensen op leeftijd?

s waarom?
tegels zijn zo hard

j mensen op leeftijd zakken weg in grind

s kunnen we geen rolstoelen voorzien voor de mensen op leeftijd?

j weten we zeker dat rolstoelen niet wegzakken in grind?

s we voorzien rails
waarop de rolstoelen veilig en zonder risico's
van het hek naar de deur gereden kunnen worden

j weten we zeker dat mensen op leeftijd zich welkom voelen
in een rolstoel?

s iedereen is welkom
het staat luid en duidelijk te lezen
iedereen welkom

j weten we zeker dat de hond niet schrikwekkend is?

s de hond ligt aan de lijn

j en de verschrikker?

s het schrikken is bedoeld voor de vogels
niet voor de mensen

j we moeten de mensen waarschuwen voor het schrikken

s we timmeren een houten bordje waarop staat
schrikken alleen voor vogels
we hameren het bordje naast de verschrikker in de grond

j en de sierlijke punten van het hek
hoe moeten de mensen weten
dat de sierlijke punten van het hek verwelkomend bedoeld zijn?

s omdat we een houten bordje voor het hek timmeren
dat zegt
hek ter verwelkoming
pas op voor sierlijke punten

j en het grindpad?

s grindpad
met een duidelijke pijl

j en de rails voor de rolstoelen?
en het onkruid is niet welkom?

s we timmeren een bordje naast de rails
met een treinsymbool en sneeuwbanden
we beschrijven op een bordje
waarom we voor de witte kiezelstenen hebben gekozen
en niet voor tegels
we zetten een bordje bij de grasmatten
waarop we motiveren waarom we het onkruid hebben weggehaald
waarom we vinden dat onkruid niet bij ons past
welke hindernissen we zijn tegengekomen
tijdens het wieden
we geven een paar suggesties
van contexten waarin onkruid eventueel wel zou kunnen gedijen
we verwijzen naar de betreffende grondeigenaars
j wat als de bordjes de mensen schrik aanjagen?
s we zetten een bordje voor de tuin met een symbool
pas op, borden ter verwelkoming
bij de deurbel
pas op
valt in het oor
en uitleg bij de glanzende deurknop
glanst
geen schrik hebben om vlekken te maken
en bij de boom
bevat appels
en bij de appels
vallen
en de rails
pas op
gemaakt van gerecycled ijzer
en bij het gras
pas op
wordt elke week gemaaid
en bij de koelbox
bevat limonade
en bij de limonade
bevat suiker

en bij de suiker
geraffineerd
j het is te vol
waar is onze open vlakte?
onze weidsheid?
leeuwenwelp?
is er iets dat we weg kunnen denken?
s de hond?
j ja
laten we de hond schrappen
nog iets?
de hangmat
zonder hangmat hebben we de koelbox ook niet nodig
s inderdaad
j en de parasol niet
hebben we de knarsende kiezelsteentjes echt nodig?
zijn ze noodzakelijk?
en het bankje
daar zitten we nooit op
s waarom hebben we een deur nodig
als hij heel de tijd open staat?
j precies
en zonder deur hebben we geen pad nodig
dat naar de deur leidt
en zonder pad hebben we geen gras nodig
rond het pad
zonder tuin hebben we geen hek nodig
om de tuin heen
s we schrappen alles
j heel weids

de afhaker

- s willen wij hier eigenlijk zijn?
j waarom zijn we hier anders?
s omdat we meegingen met onze moeder
omdat we een gratis kaartje hebben gekregen
omdat we van tevoren dachten dat het iets voor ons ging zijn
maar ondertussen zijn we allang afgehaakt
de afhaker zit tussen ons
we willen dat de afhaker zijn vinger opsteekt
j waarom?
misschien haakt de afhaker straks weer aan
s wat als de afhaker begint te zuchten en te steunen
en stiekem begint te stoken
en onze intentie van binnenuit begint aan te vreten?
we moeten de consequenties dragen van onze gedachten
als we afhaken
kunnen we vertrekken
j afhaken is onderdeel van het proces
het enige wat we hoeven te doen
is connecteren
één lijn bepalen
en op die lijn gaan zitten
s de afhaker kan zich niet neerleggen bij de lijn die we bepalen
de afhaker mag in verzet komen
de afhaker mag weglopen
j weglopen is geen verzet
weglopen is opgeven
als de afhaker echt in verzet zou komen
dan deelt hij zijn gedachten
over de scenografie
over kostuum
uitspraak en inhoud
de afhaker mag in slaap vallen
en in gedachten verzinken

en schuifelen op zijn stoel
maar een afhaker mag niet weglopen
s dus de kans bestaat dat er zich afhakers tussen ons bevinden
die zich niet kenbaar maken
j er bestaat altijd een kans dat er zich tussen ons een rotte appel
bevindt
maar we zullen het met die rotte appel moeten doen
we moeten het doen met het vlees
dat we in de kuip hebben

de rap

een appel = een appel

1 appel = 1 appel

1 appel = 1

heel op zich

1 appel = af

de appel hangt in een boom

de appel hangt in 1 boom

1 appelboom = 1

heel, heel op zich

1 appelboom = af

in 1 affe appelboom hangen X affe appels

X appels, heel op zich

+

1 stam, heel op zich

+

X takken, heel op zich

+

X blaadjes, heel op zich

= 1 appelboom heel op zich

de boom = een wij

de boom

- s wat denken jullie?
j wat denken jullie?
s hebben jullie er iets aan toe te voegen?
j wat is jullie inzicht?
s waar haken jullie af?
j wat hebben jullie nodig om weer aan te haken?
wat hebben jullie nodig in de wij?
wat vinden jullie er eigenlijk van?
zijn jullie blij
met de wij?
voelen jullie je welkom?
willen jullie dat er een boom staat?
s een appelboom?
j of houden jullie niet van appels?
wat als er een appel van de boom valt?
hoort de appel nog bij de boom
als de appel valt?
s heeft de appel zelf besloten om te vallen
of heeft de boom de appel losgelaten?
j de appel heeft besloten de boom los te laten
s waarom?
j omdat de appel rijp is om te vallen
bij wie hoort de appel?
s wat denken jullie?
j het steeltje van de appel laat de boom los
de appel zweeft en ploft in het gras
en ligt tussen de bladeren
s hoe ligt de appel erbij?
j stil
s de appel hoort bij de bladeren
j waarom?
s de appel en de bladeren herkennen elkaar
van vroeger

j horen ze bij elkaar omdat ze elkaar gekend hebben?
s ze horen bij elkaar omdat ze elkaar aanraken
j kan de appel bij de boom horen
zonder de boom aan te raken?
s wat denken jullie?
j de appel viel niet ver
van de boom
de appel ligt aan de voet van de boom
en blijft daar de hele zomer
de hele herfst en winter
de appel verandert
laat zich verrotten
en biedt zich aan
als voedsel voor de boom
s dus de appel valt met goede intenties?
j dat weten we niet
maar doordat de appel loslaat
kan de boom blijven groeien
s de boom groeit omdat de appel valt
dan hoort de appel misschien toch bij de boom
al raken ze elkaar niet aan
j wat als een mens de appel ziet liggen
in het gras
en besluit om de appel op te eten?
s dan zit de appel in de buik van de mens
j hoort de appel dan bij de mens?
of hoort de mens bij de boom
vanwege de appel in zijn buik?
of hoort de boom dan bij de wij van de mens
vanwege de appel in zijn buik?
of hoort de mens bij de wij van de wij
vanwege de boom?
of hoort de wij dan bij de wij van de wij
vanwege de mens en de boom?
s of niet?

jullie

- j wat denken jullie?
mag het stil zijn?
mogen de vogels fluiten?
- s hebben jullie vaste taken in de wij?
plannen jullie je bouwsels?
maken jullie een schets?
wisselen jullie wel eens van taak?
- j doen jullie kringgesprek op maandagochtend?
s maken jullie gebruik van een praatstok?
- j vinden jullie dat dieren een kern raken?
s hebben jullie plasangst?
vertellen jullie mensen over jullie plasangst?
zijn jullie eerlijk?
vertellen jullie over jullie incontinentie?
jullie angst om te vliegen?
jullie angst voor logeerpartijtjes?
jullie angst voor gesloten ruimtes?
en lange voorstellingen?
vertellen jullie over jullie blaasontstekingen?
jullie overspannen nieren?
jullie bloedplassen?
- j hebben jullie soms wat ruimte nodig voor jezelf?
s zijn jullie bang dat er over jullie geroddeld wordt?
jullie weten dat delen dingen oplost
jullie weten dat delen noodzakelijk is
om de dingen in goede banen te leiden
- j de dingen hebben geen goede banen nodig
ze hebben een eigen gang van zaken
- s de hond wordt niet door zichzelf uitgelaten
jullie moeten daarover spreken
jullie moeten die taak verdelen

jullie moeten afspreken wie het gras besproeit bij droogte omdat het gras zelf niet kan roepen dat het dorst heeft

j het gras hoeft niet te roepen dat het dorst heeft

als de wolk niet vol is

valt de regen niet

dit is de gang van zaken

s maar als de regen niet valt

gaat het gras dood

j en als het gras doodgaat

krijgt het zand adem

s waarom geven jullie het gras geen water?

j omdat jullie geen taken op moeten nemen die niet in jullie pakket zitten

s jullie zien dat deze taak niet is gelukt

waarom grijpen jullie niet in?

j dat brengt de taakverdeling in de war

als niemand morrelt aan zijn takenpakket

of de taak van een ander pikt

komen alle taken in orde

s wat als jullie eigen taak niet lukt?

j wachten

s en dan?

j opnieuw proberen

s loslaten

j en opgeven?

s delen

logisch dat ze afhaken

jullie delen niet

j delen is niet veilig

al denken jullie dat het veilig is

al voelen jullie je welkom

al staat jullie deur wagenwijd open voor iedereen om binnen te stappen

jullie stonden klaar om te delen

in positie

jullie hadden voorgeplast

jullie kenden jullie tekst

jullie hadden jullie taken naar jullie beste kunnen volbracht
s jullie hadden flyers kunnen printen
jullie hadden rap in de voorstelling kunnen verwerken
jullie hadden een bordje kunnen zetten in de gang
voorstelling, welkom
jullie hadden van tevoren contact kunnen opnemen met de vrijwilligster
haar kunnen vragen of ze haar vriendinnen wilde uitnodigen
dat hebben jullie niet gedaan
jullie hebben de lege gang over jullie heen laten komen
en jullie erdoor uit het veld laten slaan
j jullie hebben het niet in de hand
de gang niet
de vrijwilligster niet
de vriendinnen van de vrijwilligster niet
jullie bepalen het vallen van de regen niet
jullie bepalen de groei van het gras niet
jullie denken dat jullie de stoel bezitten
de stoel bezit jullie
de stoel bepaalt hoe jullie zitten
jullie hoeven alleen maar te gaan zitten
gewoon zitten
jullie bepalen de wij niet
de wij bepaalt jullie
jullie gaan op in de wij
jullie zijn de wij
jullie zijn wij
wij zijn jullie

j en s gaan op de eerste rij tussen het publiek zitten

wij

s wij zijn moe

j wij ook

s moeten jullie ook plassen?

j ja

wij zijn onze plas aan het ophouden

s wij ook

j wij gaan er straks eentje drinken

s wij ook

j dat hebben wij wel verdiend

we stappen door de lege gang naar de foyer

we gaan aan een tafeltje zitten

we kloppen een rode wijn achterover

tellen onze munten

genoeg voor nog een drankje

we staren naar de barista

die een glas laat vallen

en het met stoffer en blik probeert op te ruimen

we denken terug aan de voorstelling

we praten over de scenografie

we knikken mee

we denken terug aan een moment in de voorstelling

waarop we afhaakten

hoe we probeerden terug aan te haken

we proberen ons de laatste woorden van de voorstelling te herinneren

wat werd er nu weer gezegd?

en wat gebeurde er daarna?

wie bepaalde dat het tijd was?

wie stond als eerst op

liep de trap af en stapte het podium op?

wie haalde het zwarte doek weg en zag het materiaal?

wie legde de eerste plank?

spraken we af wat we gingen bouwen of begonnen we gewoon?

hoe werd het materiaal verdeeld?

wie nam welke taak op zich?
welke vorm nam ons bouwsel aan?
s we kijken op ons horloge
we knikken
het is tijd
we richten ons naar binnen
we ademen vier seconden in, acht seconden uit
vier seconden in
acht seconden uit
we kunnen beginnen

deel ii

*deel II is vormelijk de parallel van deel I
de posities en handelingen van deel I
worden over deel II geschoven
waardoor het idee ontstaat van
een oneindige loop*

j en s gaan in beginpositie staan

welkom

** = *ik*

*** = *iks*

*****= *ikken*

j we lopen tegen de richting in
naar onze locatie
de loods
we zijn moe
we praten niet veel
we hebben dingen te bespreken
maar we nemen de moeite niet
om woorden te vormen
ons hoofd staat ergens anders
we overwegen om te benoemen
dat we geen moeite nemen
maar dat vinden we ook te veel moeite
we denken dat we misschien boos zijn
we zijn ons heel bewust van onze uitwerking op ons
we kunnen er de vinger niet op leggen
als we er de vinger op leggen
hebben we niets meer te bespreken
we houden onze vingers bij onszelf

we zijn nooit eerder in de loods geweest
we vinden het leeg
we kunnen ons niet voorstellen
dat de mensen deze locatie weten te vinden
we lopen door een lege gang
naar het restaurant
dat vol zit met mensen
welkom iedereen
sorry voor de vrijwilligster
fijn dat jullie er zijn
blijf lekker zitten

s het komt erop neer dat als we het over wij hebben
we het eigenlijk over ** hebben
over twee ***
over heel veel *****
over **
we zijn opgelucht
dat we ons niet meer hoeven te schamen

j we schamen ons tot in onze tenen
s maar niet tegenover ons
wij zitten samen in de put
we voelen dat het niet veel erger kan worden
we bestellen een rode wijn
we trekken een foto van onze rode capuchons en de rode wijn
en zijn dankbaar
op dat moment komt de barista langs om af te rekenen
we geven onze bonnetjes
ze blijken op het terras niet geldig
en we zijn dankbaar
binnen in het restaurant zien we alle mensen die aan het eten zijn
en we weten
zij hebben niet gekozen voor ons
zij kozen voor andere mensen en andere situaties
en we zijn dankbaar
we voelen dat dit ons dwingt om voor ons te kiezen
en we zijn dankbaar

wij zijn welkom
wij heten welkom
wij heten allemaal welkom
wij zijn wel gekomen
wij zijn bekomen
wij zijn wel gekomen
wij komen er wel
wij zijn welkom
wij heten allemaal welkom

de laatkomer

j laatkomers?
s laatkomer?
j wat met laatkomer?
s wie?
j ?
s waarom?
j ?
s hoe laat?
j te laat
s we weten niet wie
j open?
s we zijn verplicht aan wij
j laatkomer is wij
wij is laatkomer
en zo niet
zijn we benieuwd naar wie hij is
zitten we dicht?
s ?
j wie deed ons dicht?
s ?
j zullen we voelen?
s straks schieten we open
j wat dan?
s dan staan we open
j en dan?
s dan kunnen laatkomers binnen
j en als we dicht blijven?
s dan blijven laatkomers buiten
j hoe lang moet de laatkomer wachten
voor hij binnen mag?
s tot wij open gaan
j kunnen we ons niet open zetten?
s ja

dat kan

j doet de deur open en gaat kijken

j we denken dat de tuin klaar is

s we gaan op ons bankje zitten

we wachten tot de mensen komen

j we merken dat niemand door het deurtje het grindpad op loopt

s we zwijgen tegen onszelf

we lopen zelf door het deurtje het grindpad op

om te zien waar het aan ligt

de schil

j we verschillen

s we zijn verschil

j we zijn een verre schil

s zijn wij schil?

j we worden samengehouden door de schil

we moeten schillen pellen

we zoeken naar onze binnenkant

s we zoeken naar een zwaartepunt

we zoeken naar een midden in ons

onze schil beschermt ons tegen de kou

waarom?

j hij slaat zich om ons heen

s oké

we worden samengehouden door schil

we herkennen ons alleen aan de vorm van de schil

is dan de consequentie dat we onszelf zonder schil niet herkennen?

blijft er iets van ons over zonder schil?

we weten het niet

hoe onze schil er zonder ons uitziet weten we niet

j misschien als een doek op de grond

een jas om een lichaam

s vorige week zagen we een schil liggen op een steen

we hadden de schil niet herkend

we dachten dat het een tak was

we kwamen dichtbij en wilden de tak pakken

toen pas zagen we dat het een opgedroogde huls was

we denken dat de huls er al lang lag

j wordt onze schil dikker en dikker

of dunner en dunner?

s deze schil

die we zagen liggen

was heel dun

doorzichtig bijna

met duidelijke uiteinden
en een spleet in het midden
waar de eigenaar zichzelf eruit had bevrijd

de afhaker

s willen wij hier wel zijn?

j ja

we staan in de tuin

s we willen verdwijnen uit de tuin

we willen deze stappen niet hebben gezet

we zijn spijt

we staan in onze tuin

en we denken dat we er niet zijn

we denken onszelf in andere scènes

op het terras

op de fiets

in de trein

in een winkel

we willen elk spoor van onze aanwezigheid wissen

j we kunnen onze aanwezigheid niet wissen

zelfs als we denken aan een ander spoor

van de badkamer naar het bed

van het bed naar de tafel

het kopje op de tafel

van het kopje op de tafel naar het aanrecht van de keuken

van het aanrecht naar de kapstok

van de kapstok naar de mat

naar de deur

door de deur

over het grindpad

naar de straat

zijn we hier

wij

*j en s nemen plaats op de eerste rij
tussen het publiek*

s wij is hier
 wij is altijd hier
 als wij niet hier is
 is wij zij
 wij is niet jij
 wij deelt wij met wij
 wij wil wij kennen
j wij is herkenbaar
 wij is één vanbuiten
 veel vanbinnen
 wij is de som
 wij denkt
 wij voelt
 wij spreekt
 voor zich
 voor allen
s wij raakt de weg kwijt in wij
 wij versplintert
 wij heerst
 schrijft voor
 controleert
 wij overlegt
 wij staat op één lijn
j wij is een verzameling
s wij is toeval
j wij eet ik op
 wij groeit van ik als maal
s wij wil de hele ik
j wij wil alle iks
s wij heeft iks
j wij is iks

wij iks
wij x

j en s draaien zich om en kijken naar de lege scène

j wij moet plassen
s wij ook
wij wil rode wijn
j wij ook
wij heeft een kattenluikje
wij heeft een nachtlamp
s wij ook
wij doet 's nachts de deur op slot
wij houdt van appels
j wij ook
wij deelt
s wij ook
wij deelt te veel
j wij ook
wij kent iemand die niet deelt
s wij ook
wij kent iemand die wij niet zo goed kent
j wij ook
wij heeft nog alle verstandskiezen
wij heeft nog alle amandelen
wij heeft alle botten nog
s wij ook
wij snakt naar een deur
j wij ook
wij snakt naar het knarsen van een grindpad

X ging in première in Zuidpool (Antwerpen) op 19 september 2020.

Van & met Sascha Bornkamp en
 Juicy IJsselmuiden

Eindregie Leonore Spee

Scenografie Oona Sauwens

Coaching Rebekka de Wit

Dramaturgie Jenne Van daele

Charlotte Wynant

Met steun van: Zuidpool, Stad Antwerpen, Fameus

Met dank aan: De Nwe Tijd, WALPURGIS, Gideon Hakker, Peter Vande
Velde, Stef Depover

Juicy IJsselmuiden (1993) en Sascha Bornkamp (1994) zijn theatermaker en schrijver. Ze ontmoetten elkaar in 2013 tijdens hun studie Drama aan het Koninklijk Conservatorium van Antwerpen. Onder de naam Wang maakten ze in 2018 hun debuutvoorstelling + en creëerden ze in 2020 in samenwerking met Zuidpool hun tweede productie: X. Het laatste deel van dit drieluik staat gepland in seizoen 2021/2022. Wang onderzoekt de invloed van taal op onze realiteitservaring en schrijft prikkelende, taalfilosofische teksten voor jong en oud.

Toneelwerk

x – 2020

+ – 2018